

Rørhøg *Circus aeruginosus*

Marsh harrier

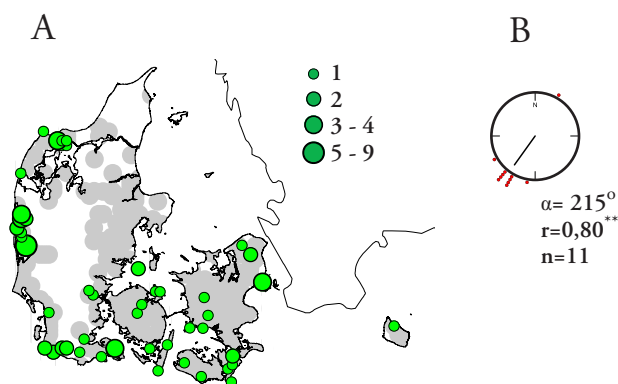

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

Rørhøgen er, som navnet siger, tæt knyttet til områder med udbredt rørbevoksning. I Danmark yngler arten talrigest på Øerne og i Øst- og Vestjylland, og den danske bestand er i løbet af de sidste årtier vokset markant, både i antal og udbredelse. Rørhøgen yngler i store dele af Europa, og de største europæiske bestande findes i Mellem- og Østeuropa (BirdLife International 2004). Fuglene fra Middelhavsområdet overvintrer nær yngleområderne, mens fuglene fra de nord- og mellemeuropæiske bestande helt forlader yngleområderne i løbet af efteråret.

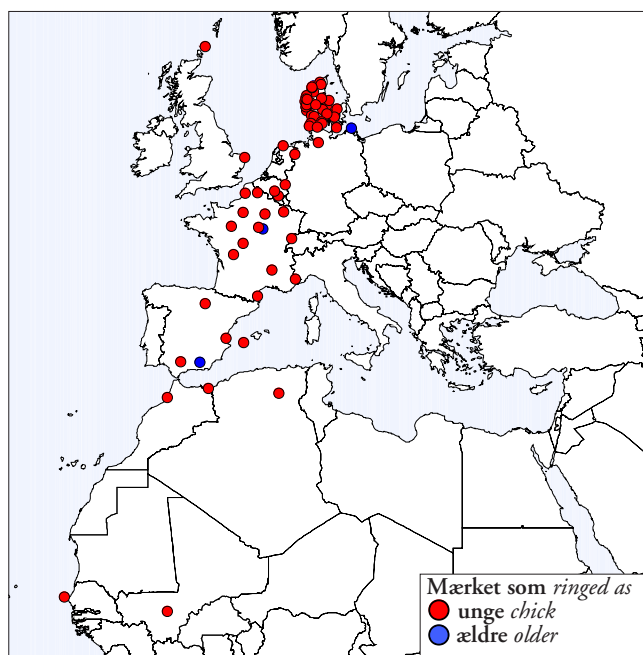

Fig. 1. Samtlige genfund af rørhøg ringmærket i Danmark (n=74). All recoveries of marsh harrier ringed in Denmark (n=74).

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev den første rørhøg ringmærket i 1917, og i alt er 1.051 rørhøge blevet mærket (fig. 4). Størstedelen er mærket efter 1970 af Zoologisk Museum. Ringmærkningen af rørhøg har medført 74 tilbagemeldinger, svarende til 7 %. 93 % af de genmeldte fugle er mærket som redeunger. De genmeldte fugle er primært mærket på Øerne samt i Sønderjylland, ved Ringkøbing Fjord og i Vejlerne (fig. 2). I den østlige halvdel af Jylland er rørhøgen ganske talrig (Grell 1998), men kun ganske få fugle fra denne

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 1.051

Genmeldinger *Recoveries*

Antal genmeldinger *No. of recoveries* 74
 -heraf uden for Danmark *Recovered abroad* 37(50 %)
 Antal fugle *No. of individuals* 74
 -heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 69(93 %)
 Genmeldingsandel *Proportion recovered* 7 %
 Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark *Ringed abroad and recovered in Denmark* 41

Ekstremer *Extremes*

Højeste alder *Oldest bird* 12 år 2 mdr.
 Længste afstand *Longest dist.* Senegal Senegal 5.081 km
 Nordligst *Northernmost* Skotland Scotland (59° 19'N)
 Sydligst *Southernmost* Mali Mali (13° 27'N)
 Østligst *Easternmost* Tyskland Germany (13° 05'E)
 Vestligst *Westernmost* Senegal Senegal (17° 40'W)

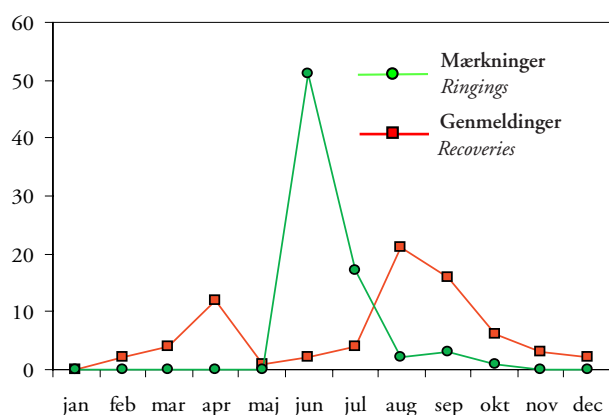

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af rørhøg. Month of ringing and recovery for recovered marsh harrier.

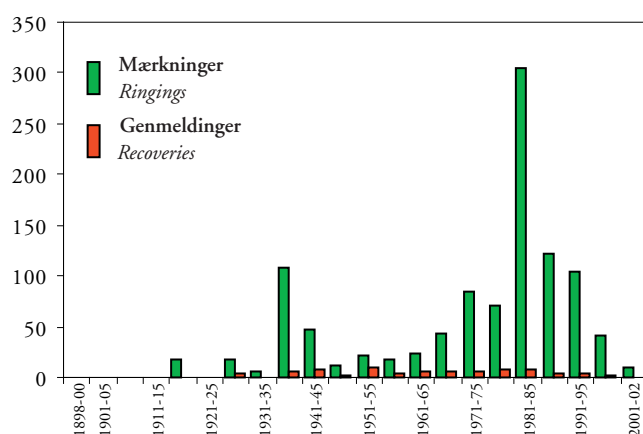

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for rørhøg ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of marsh harrier ringed in Denmark.

del af landet er mærket og genfundet. I Danmark er desuden genfundet 41 rørhøge, mærket i udlandet.

Træk og overvintring

Danske ynglefugle. I alt 16 danske ungfugle er genfundet i Danmark inden for to måneder efter mærkningen. Den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfundslokalitet for disse fugle er 20 km (0-68 km). Gennemsnitsretningen for den første spredning er mod sydsydøst, men på dette tidspunkt varierer retningen en del og er ikke signifikant. Rørhøgene er trækfugle, og det egentlige efterårstræk går mod sydvest (fig. 2B). Fundet af en ungfugl i det nordlige Frankrig viser, at dette træk indledes allerede i slutningen af august. I september har gennemsnitspositionen for genmeldingerne flyttet sig syd for Danmark (fig.

6), og der er bl.a. genmeldt fugle i England, Holland, Belgien og Frankrig (fig. 5A). I oktober er rørhøgene nået væsentligt sydligere (fig. 6), og fuglene er bl.a. genfundet i Spanien. En ungfugl på sit første træk er i slutningen af oktober nået helt til Senegal (fig. 5A). I november er der ikke længere genfundet ringmærkede fugle i Danmark.

Trækruten ser ud til at gå i en direkte linje fra Danmark gennem det centrale Frankrig og Spanien. Fuglene, som trækker til Afrika, må formodes at krydse Middelhavet ved Gibraltar. Denne trækrute benyttes bl.a. også af de engelske og hollandske ynglefugle, hvorimod de finske, østtyske, og i mindre omfang de svenske, benytter en mere østlig rute gennem det centrale Europa (Cramp & Simmons 1980, Köppen & Helbig 1994, Fransson & Pettersson 2001).

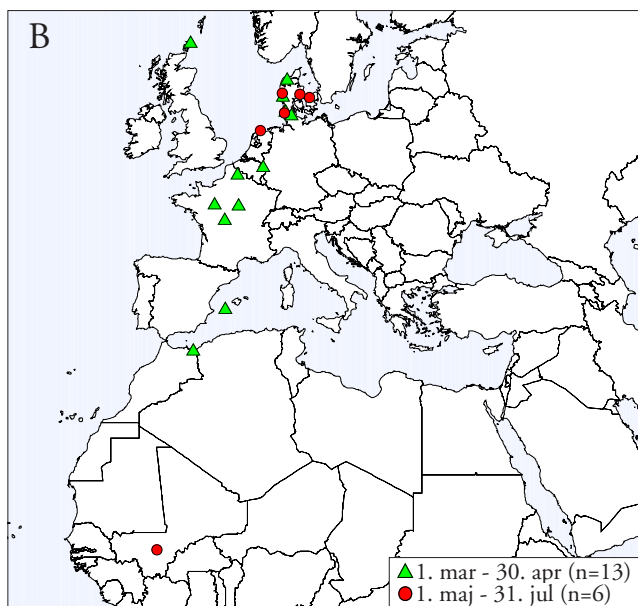
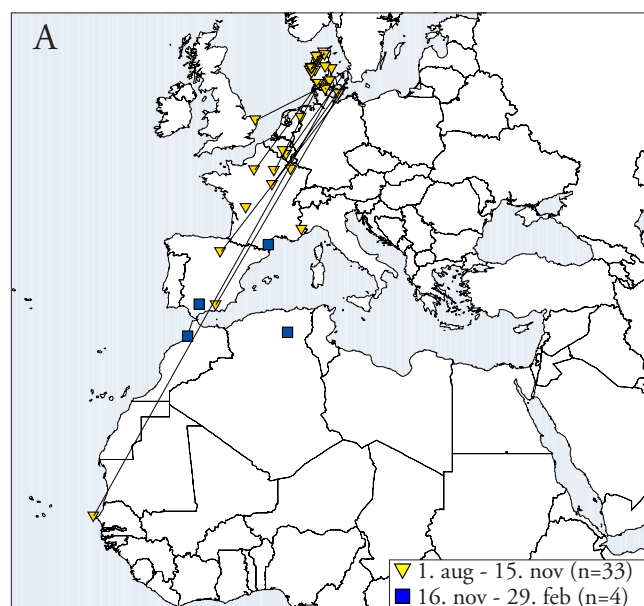

Fig. 5. Genmeldinger fra A) efterårs- og vinterperioden og B) forårs- og yngleperioden af rørhøg ringmærket i Danmark. Linjer på kort A angiver direkte træk. Recoveries during A) autumn and winter and B) spring and the breeding season of marsh harrier ringed in Denmark. Lines on map A indicate direct migration

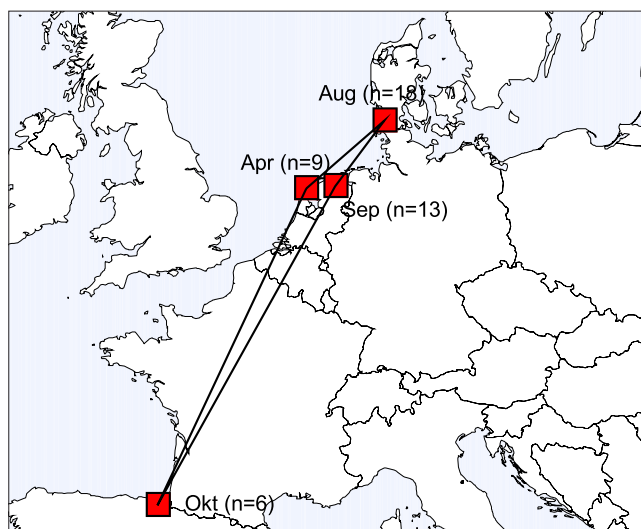

Fig. 6. Månedlige gennemsnitspositioner for rørhøg ringmærket i Danmark. Den oversommende fugl i Mali er udeladt. *Monthly mean positions of marsh harrier ringed in Denmark. The summer recovery in Mali is excluded.*

I vinterperioden er danske rørhøge genfundet i Spanien (december), Frankrig (februar), Marokko (december) og Algeriet (november), og vintergennemsnitspositionen ligger klart syd for Danmark ($P < 0,001$). Det er sandsynligt, at danske fugle både overvintrer i Sydeuropa (i selskab med lokale fugle), i Nordafrika samt syd for Sahara, hvorfra der er genmeldinger fra Senegal og Mali ganske vist fra andre årstider.

Ruten for returtrækket ser ud til at være sammenfaldende med efterårs-trækruten, og passagen af Middelhavet ser igen ud til at foregå via Gibraltar (fig. 5B). Der er dog ikke mange genmeldinger til at belyse dette. De fleste rørhøge ankommer til ynglepladserne i midten af april (Jørgensen 1989), og de første fugle er da også genmeldt i Danmark i slutningen af denne måned. På dette tidspunkt er der dog stadig flere genmeldinger fra Frankrig. Ser vi på genfund af fugle, som sandsynligvis er returneret til yngleområdet, er i alt syv fugle genfundet i kønsmoden alder. Den gennemsnitlige afstand mellem mærkning- og genfundslokalitet for disse fugle var 35 km (4-103 km). Rørhøgene synes således primært at slå sig ned som ynglefugle i nærheden af, hvor de er udruget. Tre sønderjyske fugle er genfundet i Slesvig-Holsten i yngletiden.

Det ser ud til, at yngre fugle kan finde på at oversomme langt fra Danmark, idet en et år gammel fugl blev fundet i Mali i slutningen af juli (fig. 5B). En danskudklækket rørhøg har muligvis forlænget sit returtræk, og er således genfundet i april som treårig på Orkney-øerne (fig. 5B).

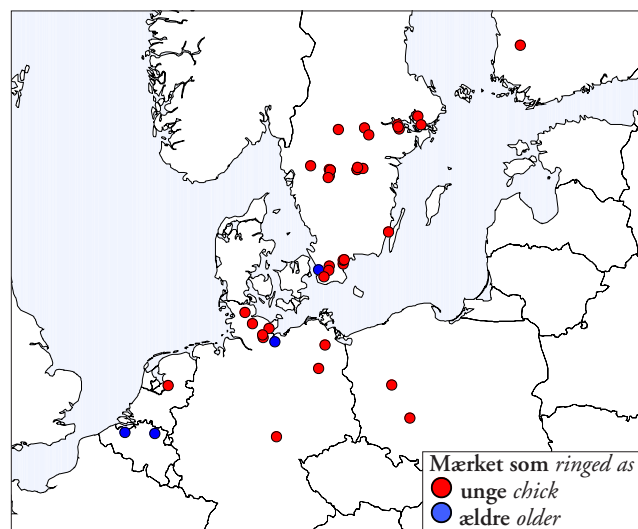

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for rørhøg ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=41). *Ringling locations of marsh harrier ringed abroad and recovered in Denmark (n=41).*

Trækgæster. Specielt det østlige Danmark passeres i træktiden af rørhøge fra andre lande. Genfund af fugle, mærket i udlandet, viser, at trækgæsterne primært kommer fra det sydlige Sverige og i mindre omfang fra Finland (fig. 7). Om efteråret er flest svenske fugle genfundet i Danmark i august og september, og om foråret i april. En ungfugl fra Finland er genfundet på Bornholm 29. august.

Også fugle fra lande syd for Danmark er genmeldt her i landet (fig. 7). Flere tyske og en enkelt polsk ungfugl er genfundet i Danmark i august og september i det første leveår. Denne form for spredning, i modsat retning af det egentlige efterårstræk, er ikke påvist hos de danske rørhøge.

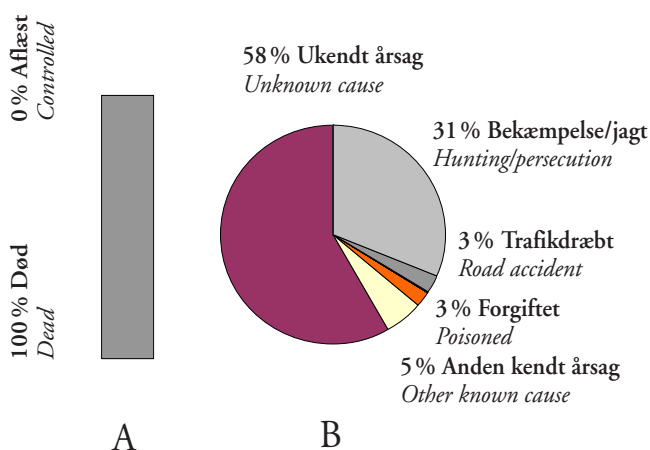

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=74) og B) dødsårsager (n=74) for rørhøg ringmærket i Danmark. *A) Cause of recovery (n=74) and B) cause of death (n=74) of marsh harrier ringed in Denmark.*

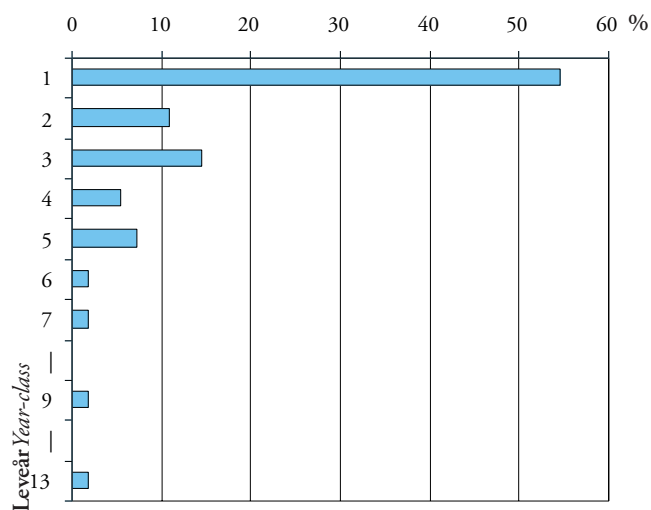

Fig. 9. Aldersfordeling for rørhøg mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde (n=53). Distribution on year-class of marsh harrier ringed as nestlings or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=53).

Genmeldings- og dødsårsager

Samtlige indrapporterede rørhøge er genmeldt som døde (fig. 8A). Den hyppigste kendte dødsårsag er bekæmpelse/jagt (fig. 8B). Andelen af fugle, der er omkommet som følge af bekæmpelse/jagt, har imidlertid ændret sig markant i løbet af perioden. Før 1970, hvor der i en række vesteuropæiske lande blev indført skærpede fredningsbestemmelser for rovfuglene, blev 45 % skudt, men efter 1970 var tallet faldet til 13 %.

To fugle er dræbt i trafikken, og det samme antal er døde efter at have indtaget gift. Blandt rørhøge ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er omkring 55 % indrapporteret i løbet af første leveår (fig. 9). Overlevelsen er dog sandsynligvis også

blevet forbedret, og ser man på genmeldte fugle efter 1970, er 46 % døde i det første leveår. Den længstlevende danskmærkede rørhøg blev dræbt i trafikken i Holland i en alder af 12 år og 2 mdr.

English summary

The marsh harrier breeds in many parts of Denmark but is absent from central Jutland. The first marsh harrier was ringed in 1917, though most were ringed after 1970. The majority of the recovered marsh harriers were ringed as chicks.

In the first two months after fledging the mean position to the ringing site is 20 km, but at the end of August migration starts. In September the mean position is south of Denmark, and Danish birds have been reported from the Netherlands, Belgium and France. The migration route is rather concentrated towards the southwest, in a direct line from Denmark through France and Spain. During winter marsh harriers have been recovered in Spain, France, Morocco and Algeria. Danish birds have also been found south of the Sahara, in Senegal and Mali, though not during winter. The spring migration seems to follow the same route as in autumn. The marsh harriers return to the breeding sites in April. The mean distance between ringing and recovery site for marsh harriers found as adults was 35 km. Three birds born in southern Jutland were found in Schleswig-Holstein in the breeding season, and a one-year-old bird was found in Mali during summer. One Polish and some German birds have been found in Denmark in their first autumn.

The major known cause of death is hunting. Before 1970, 45 % of the dead birds were reported as shot and after 1970 this proportion decreased to 13 %.